

Het likje verf op de top van de Eiffeltoren

Kopenhagen

Niets minder dan het bestaan van de mensheid lijkt op het spel te staan als diplomaten en regeringsleiders van 180 landen in de tweede week van december samenkomen in Kopenhagen. Wat is het antwoord op de snel voortschrijdende aantasting van ons leefmilieu door grenzeloze groei en verkwisting?

In een drieluik laat de Leeuwarder Courant drie deskundigen aan het woord over de VN-top in Kopenhagen: econoom en oud-bankier Herman Wijffels (vorige week), klimaatdeskundige Pier Vellinga (volgende week) en vandaag, als tweede in de rij, geoloog en klimaatscepticus Salomon Kroonenberg.

We kijken naar het klimaat door een veel te nauw sleutelgat. Kijk verder vooruit dan enkele tientallen jaren, maar delf vooral ook in de historie en ontdek dat de mensheid het allemaal al eens heeft meegeemaakt. De uitstoot van CO₂ (kooldioxide) is onbelangrijk, want de zon en niet de mens bepaalt hoe het klimaat er uitziet. Dus maakt het ook niet uit wat er in Kopenhagen gebeurt. Klimaatscepticus Salomon Kroonenberg: „De mens kan de thermostaat van de aarde niet naar believen een graadje hoger of lager draaien.”

Wio Joustra
Illustratie Ruben Oppenheimer

Boven elk hoofdstuk in zijn boek 'De menselijke maat: de aarde over tienduizend jaar' (2006, uitgeverij Atlas), dat inmiddels de voor een wetenschappelijke publicatie gigantische oplage van 25.000 heeft bereikt, staat een citaat. „De mens is niet meer dan een onbelangrijk incident in een onverschillige natuur”, staat – in het Engels – boven het laatste hoofdstuk. Een citaat dat wordt toegeschreven aan ene Simon Bydeley.

Kijk, dat soort dingen, daar houdt professor Salomon Kroonenberg nou van. En als er dan ook nog een journalist belt met de vraag wie toch die Bydeley is waarover hij op Google en Wikipedia maar niets kan vinden, dan heeft hij het niet meer.

Want hij is het natuurlijk zelf, de man die tegen het klimaatalarmisme ageert met relativeringen over het menselijk bestaan in het licht van de eeuwigheid. Bydeley was, overigens als Bij de Leij, de naam van zijn Friese grootmoeder.

Kern van het boek van deze 'dwarse' en goedlachse geoloog is dat mensen kijken naar de tijd door een zo nauw sleutelgat, dat ze denken dat het klimaat nu pas voor het eerst verandert en dat het niet meer zal gebeuren als ze in de toekomst maar braaf zijn. Maar alle rampen waar we nu bang voor zijn, hebben in het verleden al eens plaatsgevonden, en zelfs nog wel grotere, door natuurlijke oorzaken.

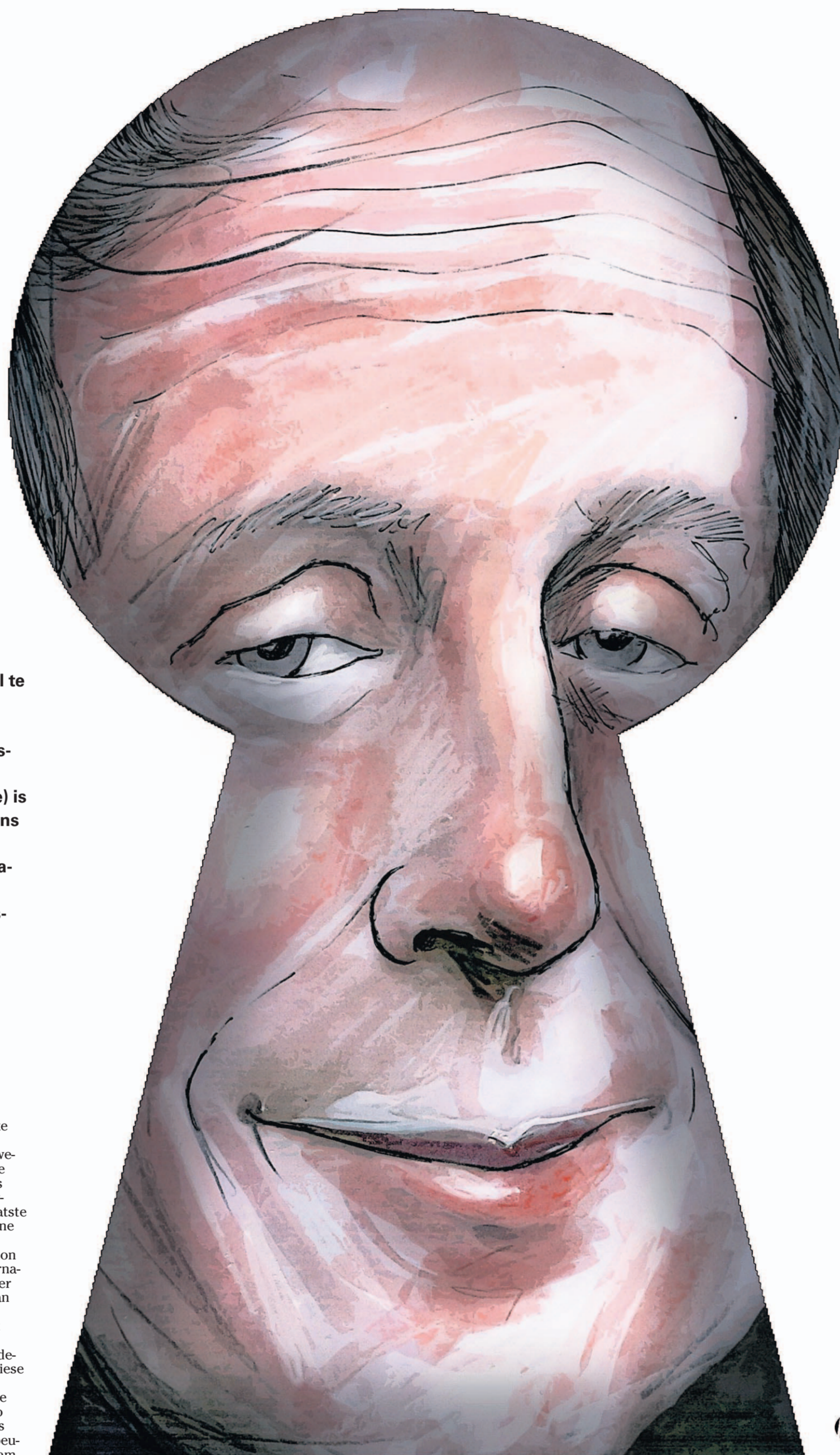
TIJDSCHALEN

We moeten niet alleen vooruitkijken tot het jaar 2100 zoals de meeste klimaatmodellen doen; dat is de toekomst gemeten met de menselijke maat zegt Kroonenberg. Natuurlijke processen als klimaatverandering, zeespiegelstijging, aardbevingen en vulkanische erupties fluctueren in veel grotere tijdschalen.

Volgens de geoloog zijn de huidige veranderingen vanuit het standpunt van de aarde *business as usual*. Wie zegt dat de aarde er aan gaat, bedoelt niet de aarde, maar zichzelf, de mensheid. Dat is een kleinzielig wereldbeeld dat geen recht doet aan het feit dat de mens voor de aarde, zoals Mark Twain zei, niets meer is dan het likje verf op het topje van de Eiffeltoren.

Tienduizend jaar geleden begint de lente. De glinsterende ijskap die Scandinavië bedekt smelt weg. De zeespiegel stijgt snel en steeds meer land dat in de ijstijd had droog gelegen komt onder water te staan. De zeehonden die honderdduizend jaar voor de kust van Portugal hadden overwinterd zolang de Noordzee droog lag, zwemmen eindelijk terug naar de Waddenzee. De poolwoestijn van Noordwest-Europa kleurt plotseling groen. Insecten brengen plantenzaden naar het noorden, en een voor een komen de bomen vanuit hun warme schuilplaats achter de Alpen terug: eerst de berk, dan de den, nog later de eik, en ten slotte de beuk.

Onze voorouders trekken hun pelsmantels uit, eten de laatste mammoeten op, en in het steeds maar groener wordende Midden-Oosten bedenken ze manieren om niet steeds maar naar nieuwe jachtgebieden en visgronden te hoeven zoeken. Ze zetten de lekkerste graszaden bij elkaar op vierkante lapjes grond en ontdekken al gauw dat ze zo veel beter voedsel kunnen produceren dan vroeger. Hun uitvinding verovert Europa in hoog tempo. Planten, dieren, mensen, allemaal zijn ze in de ban van het snel warmer wordende klimaat.

RUBEN.NL

BIOGRAFIE

Salomon Kroonenberg
Leiden, 13 maart 1947

Studie:
Stedelijk gymnasium Middelburg, fysische geografie Universiteit van Amsterdam

Werk:
1976-1979 Geologische en Mijnbouwkundige Dienst Suriname
1979-1982 Docent geologie, geomorfologie en remote sensing aan de universiteit van Bogota, Colombia
1982-1996 Hoogleraar geologie en mineralogie aan de Landbouwwuniversiteit Wageningen
1996-2009 Hoogleraar toegepaste geologie aan de TU Delft
Sinds 1 september van dit jaar met emeritaat

Wat Kroonenberg maar wil zeggen aan het begin van zijn boek: de mensheid heeft het eerder meegeemaakt. „Het was de Warme Middeleeuwse Periode die duurde van ongeveer 800 tot 1300. Er waren wijngaarden in Engeland en de Vikingen landden op Groenland. Daarna markeert de Kleine IJstijd (1300 – 1830) een periode van aanzienlijke klimaatverslechtering. Er kwam een einde aan de wijnbouw in Zuid-Engeland en de Vikingen moesten hun nederzettingen op Groenland verlaten.

„Er waren zo veel misoogsten dat honderdduizenden Schotse protestanten naar het katholieke Noord-Ierland trokken, een volksverhuizing die tot op heden haar sporen nalaat. Graanprijzen in Europa schoten de lucht in. Bij Chamonix in de Franse Alpen werden tussen 1600 en 1610 drie dorpen vernietigd. Een ervan, Le Châtelard, was juist gebouwd rond 1200 toen de gletsjers zich flink hadden teruggetrokken. Een houten aquaduct uit die tijd werd vier eeuwen later versplinterd door de Aletschgletsjer. Men had de les genegeerd dat je het land dat je krijgt van de zich terugtrekkende gletsjer niet moet gebruiken, want hij komt terug!”

WERELDLEIDERS

Op de klimaatconferentie in Kopenhagen moet de aarde gered worden. Althans, dat was tot voor kort wat de wereldleiders beweerden. Nu zo goed als vast staat dat ze er in december niet uitkomen en dat het nog te vroeg is voor een opvolger van het Kyoto-protocol, is de toon al wat gematigder geworden. Immers, als de aarde in Kopenhagen gered moet worden en er komt geen Kopenhagen-protocol, dan is het met de aarde kennelijk gedaan. Dat kun je de grote massa toch niet verkopen?

Kroonenberg: „Het maakt niet veel uit wat de uitkomst is van Kopenhagen. Wat er speelt is veel minder belangrijk dan de mensen geloven. Het is menselijke hoogmoed te denken dat wij de thermostaat van de aarde naar believen een graadje hoger of lager kunnen draaien. We weten niet zeker of het klimaat door menselijk handelen buiten zijn historische oevers treedt. En als dat zo mocht zijn, weten we niet wat we ermee aan moeten. Moeten we er blij om zijn, omdat we door de uitstoot van CO₂ de volgende ijstijd kunnen uitstellen en de landbouwproductie kunnen opvoeren zodat de honger uit de wereld verdwijnt? Of moeten we er bang voor zijn, omdat de zeespiegel stijgt en de gletsjers smelten?”

Waarom slaan mensen toch zo op hol en raakt iedereen in paniek, vraagt Kroonenberg zich af. Het klimaat is een kwestie geworden van allerlei deskundigen die om het hardst roepen dat ze gelijk hebben. Hoe harder ze schreeuwen, hoe beter ze worden gehoord, denken ze. Maar dat is niet zo, want iedereen schreeuwt door elkaar, zodat je niemand kunt verstaan. Het maakt de politiek onzeker en daar kan ze slecht mee omgaan. Zij volgt blindelings de adviezen van het IPCC, het klimaatpanel van de Verenigde Naties.

„Wie de vier rapporten van het IPCC achter elkaar beziet, ontdekt dat het panel voortdurend van mening verandert. De maximaal te verwachten zeespiegelstijging is inmiddels gezakt van 3,5 meter naar 0,5 meter. Als het IPCC zijn standpunten sneller herzielt dan politici dan doen? Dan laten zij maar de scenario's uitwerken die hen het beste uitkomen, zoals de Delta-commissie in Nederland doet. En of de duvel ermee speelt: als je in het spoor van het IPCC echt bang bent geworden dat de wereld zal overkoken door opborrelend broeikasgas, dan blijkt het gevaar ineens uit een heel andere hoek te komen. De financiële crisis doet alle zorgen om het klimaat als sneeuw voor de zon verdwijnen.”

TEMPERATUUR

Want laten we wel wezen, die crisis is een zegen. Voor klimaatalarmisten omdat een stagnerende economie de beste manier is om de CO₂-uitstoot te verminderen. Maar ook voor politici, want zij kunnen de honderden miljarden die ze hadden willen gebruiken voor klimaatmaatregelen, aanwenden om hun eigen economie weer op de been te helpen.

Kroonenberg: „Intussen is de gemiddelde temperatuur op aarde al ver vóór de economische crisis van zelf opgehouden met stijgen, terwijl de uitstoot van broeikasgassen nog steeds groeit. Ook de zeespiegel maakt geen haast om aan de voorspelde snellere stijging mee te werken. Mijn voorspelling is dat we over dertig jaar nog steeds niet zeker weten of onze emissies nu invloed hebben gehad op het klimaat of niet. Maar niemand die zich er dan nog druk over maakt, want het wordt intussen al jaren kouder.”

Liever een energiebeleid

Heeft alles wat we doen om het klimaat te veranderen eigenlijk wel zin? Die vraag wordt in Nederland te weinig gesteld, vindt Salomon Kroonenberg. Al die kippendrift om de CO₂-uitstoot te beperken kan ook wel eens voor niets zijn, omdat de opwarming van de aarde gewoon de schuld is van de zon, die al een recordtijd geen zonnevlekken meer vertoont – volgens sommige wetenschappers de voorbode van een nieuwe Kleine IJstijd.

„Dan blijkt dat we ten onrechte hebben verzuimd onderscheid te maken tussen energiebeleid en klimaatbeleid. We moeten niet afspreken hoeveel CO₂ we mogen uitstoten, maar hoeveel energie we moeten besparen en hoeveel duurzame energie we moeten opwekken. Zuinig zijn met grondstoffen en duurzame energie ontwikkelen is altijd goed, of het nu warmer wordt of kouder.

Straks zijn olie en gas op en dan moeten we toch iets anders hebben. We moeten ophouden energiebeleid op te hangen aan iets waarvan wij denken dat het klimaatbeleid is: het reduceren van de uitstoot van koolzuurgas. Maar klimaatbeleid bestaat helemaal niet. De mens kan net zo min een klimaatbeleid voeren als de mier een autobeleid. We snappen niet goed genoeg hoe het werkt.”